

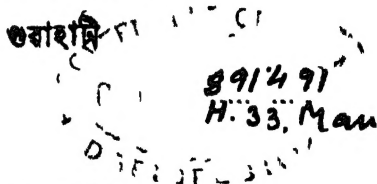
জোনাকীপুথি-ঠানা (৭)

মাণিকিমধুৰী

—:বচোভা:—

শ্রীঅতুলচন্দ্র হাজৰিকা এম-এ, বি-এল, বি-টি

অধ্যাপক, কটন কলেজ

১ম তাঙৰণ

১৯৪২ আগষ্ট

চ শ ল ব ক ঙ ল

অসমৰ বহুতম পুস্তক প্ৰতিষ্ঠান

খিলং

প্ৰকাশক :—

ঐতিহ্যভূষণ চৌধুৰী

অসমীয়া সাহিত্য-মন্দিৰ

গুৱাহাটী : অসম

প্ৰাথমিক : চপলা বুক ষ্টেল : শিলং

চপা কৰোতা :

ঐপ্ৰকাশচক্ৰ সৰকাৰ

কাত্যৱৰ্ণী মেছিন প্ৰেছ

৩২১ শিবনাৰায়ণ দাস ভেন

কলিকতা—৬

বেচ ভেৰ টকা

জোনাকী পুথিভঁগা

- ১। কথা-কীৰ্ত্তন (ওয় তাঙৰণ যন্ত্ৰস্থ)
- ২। কথা-দশম (আগ ছোৱা) ১৪০
- ৩। কথা-দশম (শেষ ছোৱা যন্ত্ৰস্থ)
- ৪। নীলা চৰাই ১৪০
- ৫। পুৰণি সাহিত্যৰ পাৰিজাত ২৮
- ৬। বংশবল ১৪০
- ৭। মাণিকিমধুৰী ১৪০
- ৮। কণুকজুনুক (ওলাব)
- ৯। লৰাৰ জাতক (ওলাব)
- ১০। বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ মৌচাক (ওলাব)
- ১১। অঙ্কীয়া নাটৰ সাধু (ওলাব)

—ক্ৰমশঃ

—ঃ অৰ্পণ ঃ—

অসমীয়া সাহিত্য-মন্দিৰ প্ৰতিষ্ঠাতা

শ্ৰীযুত বিভূভূষণ চৌধুৰী দেৱ

উদ্দেশ্যে :—

প্ৰিয়বৰেষু—

প্ৰকাশকৰ গধুৰ দায়িত্ব লৈ আপুনি মোৰ
সাহিত্য সাধনাৰ বাট ভালৈখিনি সুগম কৰি দিলে।
আপুনি প্ৰমাণ কৰি দেখুৱালে সজাই-পৰাই
যথোচিতভাৱে নিবেদন কৰিব জানিলে গুণগ্ৰাহী
অসমীয়া ৰাইজৰ পূৰ্ণপোষকতাৰ অভাৱ নহয়।
আপোনাৰ গুণগ্ৰাহিতাৰ প্ৰতিদান স্বৰূপে মোৰ এই
পুথিখনি আপোনাৰ হাতত তুলি দিলো। গ্ৰহণ
কৰক।

গুৱাহাটী

১৯৮২

}

বিনীত—

প্ৰকাশক

কবিতাৰ নাম	পৃষ্ঠা
১। সূৰ্য্য মামা	১
২। লেডি জোন	৩
৩। বায়ু বজা	৬
৪। মিছ বিজুলী	৮
৫। সোণৰ লঙ্কা	১১
৬। শূৰ্পনখাৰ চিভিল মেৰেজ	১৫
৭। হজুমানৰ বজ্জহৰণ	২১
৮। ওলটপালট *	৩০
৯। জুদাই পগলা	৩৭
১০। পিঠাৰ মেল .. .	৩৯
১১। ভোবোলা পো	৪৩
১২। বজা হোৱাৰ মজা .. .	৪৯
১৩। বান্দৰৰ বিচাৰ .. .	৫৩
১৪। গাধৰ আশা	৫৫

(* ইংৰাজী কবিতাৰ মুকলি ভাঙণি)

১৫।	মেকুবীৰ তীৰ্থযাত্ৰা	.	৬০
১৬।	এন্দুৰৰ পালেমেন্ট	...	৬৬
১৭।	বুবুলৰ ৰাজহাঁহ	৭০
১৮।	কাবুলৰ কুকুৰ	৭০
১৯।	শিয়াল পণ্ডিত	৭৫
২০।	শেৰ-নোহোৱা সাধু *	..	৮৫

—০—

চিত্ৰশিল্পী—

- (১) ভ্ৰামাণিক হাতীকাকতি
- (২) ভ্ৰীঅমিয়মোহন দাস বি-এ

ଜୋ ନା କୌ ମୁ ଥି ଠ ଗା ବ

ସ

ଝ

ନ

ଅ

ସ୍ୟ

ଗା ଣି କି ବ ଧୁ ବୀ

সূৰ্য্য মামা

সূৰ্য্য মামাৰ বৰ কাম

দিনৰ দিনটো আঁজৰি নাই,

ভাপৰ বথত তাপত থাকি

আগৰ ঘাম শুবিলৈ যায়।

পুৱাতে উঠি উষা বাইদেৱে

চাহৰ তলত দিয়ে জাল

জুই ফুৰাওতে চাবলৈ ভাল

অসাঠনী বাইৰ বাঙলী গাল।

চাহপানী খায়েই সূৰ্য্য মামাই

এলাহ-ভাগৰ শুচায় গাৰ

‘হেন্দিমেন’ অকণসি আহি

‘বেদি’ কৰি দিয়ে মামাৰ ‘কাৰ’।

মাগীকিম্বুৰী

সূৰ্য্য মামাই ইঞ্জিন চলাই
গৰকাপ্টানীত কৰে কাম,
বছৰত নাই এদিনো ছুটি
কামৰো নাই সিমান নাম ।

দিনৰে দিনটো লঘোনে-ভোকে
পূৱৰ পৰা পশ্চিম পায়,
সন্ধিয়া-মাহৌৰ পচিম বঙলাত
সূৰ্য্য মামাই টিফিন খায় ।

তাতে আতি 'হেন্স ছেক্' কৰি
লডি' জোনে লয় কামৰ ভাৰ
ভে—পো—পো তৰাৰ দেশত
'হনি-মনৰ' চলে 'কাৰ্' ।

'বেদকমত' সোমাই সূৰ্য্য মামাই
ওৰে ৰাতি লাং খাই পৰে ।
এইদৰে তেওঁ হুখে-ভাগৰে
আমাৰ কামকে সদায় কৰে ।

লেডি জোন

লেডি জোনৰ গলে বৰ সুখ
কামত নাই অলপো হুখ,
যেতিয়াই চাবা, তেতিয়ই পাবা।
জেউতিভৰা হাঁহি-মুখ।

মাগীকিমধুৰী

মাহৰ আধা নাই একো বাধা
চুটিতে যায় দিন,—
ভৰাৰ দেশত ঘোৰাত উঠি
বজাই ফুৰে বীণ ।

গ্ৰহণৰ দিনাত্ৰে অথন্তৰ
দিন-ডকাইতি বাক
কেতুৱে আহি জোনৰ চকত
বিচাৰে মিঠৈৰ লাক ।

সেয়েহে মাথোন আহুকাল
গোটাই বহুৰ মাজে
জোনৰ ভৰিও ৰূপৰ নেপুৰ
কণুকজুগুক বাজে ।

আছে এখন শহাৰ গাৰী
বৰকৰ মাজেদি 'চলে,
মেঘৰ মাজত লেডি জোনে
লুকাতাকু খেলে ।

লেডি জোন্স

গোটেই বাতি নহয় কাতি ।

চকুতো টোপনি নাই.

দেয়ৰাজৰ নন্দনবনত

‘বল-নাচ’ কৰোতে যায় ।

এইদৰেই জোনে কটায় কাল

কামত বস্ত্ৰত ফাকি

লেডি বুলিয়ে ‘সাতঁখুন মঃফ্’

ফুৰে অহুত বাকি

হৈ আকাশৰ চাকি ।

বায়ু বজা

বায়ু বজাৰ বৰ মজা ভাই
বাটে বাটে হাৰা খাই ফুৰে
গছ-গছনি ঘৰ-ছৰাৰ
উজুটিত ভাগিছিগি পৰে ।

নৈৰ বুকুত ঢৌ খেলি যায়
পৰ্ব্বতত খেলে তাত,
সাগৰত দিয়ে থৈয়ানথৈয়া
বুঢ়া ভালুকৰ নাচ ।

কলিমতী মেঘৰ লগত
বায়ু বজাৰ বৰ ভাল
পচিমৰ পৰা ওলায় ছয়ো
লাওপানীৰ লগাই জাল

বায়ু ৰজা

৭

চতুৰ শেষত বৰদৈচিলা

মাকৰ ঘৰলৈ যায়।

বায়ু ৰজাৰ মহাদৈ তেওঁ

কাঠলৈকো পচোৱা নাই।

যেনে ৰজা, তেনে ৰাণী

ওভোটগোৰে নচা।

ভঙাছিঙাৰ ছয়োটা যম

নহয় অলপো মিছা।

বিশ্বৰাজ্য বায়ু ৰজাক

দিছে দান বিশ্বপিতা,

ভীম হুম্মান বায়ুৰ সন্তান

মেনে বাপ, তেনে বেটা।

গোৰত নোমাৰ উৰাৰ যায়

শুনীৰ কাৰেং, ছখীৰ পজা,

‘ৰেচ’ত তুমি সদায় আগ

চাবাচ_চাবাচ বায়ু ৰজা।

মিছ বিজুলী

মিছ বিজুলী পুৰন্দৰৰ জী
আকাশত ঘৰ—
ভৰিত পিন্ধি 'হাই হিল'ৰ জোতা
মাৰে বেগাই লৰ।

মিছ বিজুলীৰ চকুত জুই
তিৰবিৰাই যায়—
বলিয়া ডাৱৰে থাকুৰি ফুৰে
বাখিব নোৱাৰি হয়।

মিছ বিজুলী

৯

পৃথিবীত হলে মিছ বিজুলী
নহয় মিছ্‌ফিট্',
কল কাৰখানাত গা ঘেলাই
দখল কৰে 'চিট্' ।

কোনো ঠাইত গৈ চাকি জ্বলায়
কতোবা দিয়ে পানী,
কোনো ঠাইত কঁকাল ঘুৰাই
টানে কলৰ ঘানি ।

'ট্ৰাম্' চলায়, মিছ বিজুলী
'ভেনিটি-বেগ্' লৈ,
'ড্ৰয়িং-কমত' বেতাৰ-বাতৰি
দিয়ে পলকতে কৈ ।

'টবি-হাউছ'ৰ কপালি পগাত
মিছ বিজুলীয়ে খেলে,
মিছ্ বিজুলীৰ 'বিজাৰ্ড, ট্ৰেইন্'
বিলাতৰ ফালে চলে ।

মালীকিমধুবা

‘কলেজ-লেববেটৰি’ত মিছ বিজুলী
কৰে ‘থ্ৰেষ্টিংকেন্’
বৈজ্ঞানিককো অজ্ঞান কৰি
পাতে যাদুৰ খেল ।

তিতপখিলী মিছ বিজুলী
চিনি পোৱাই টান,
বহুকপিনী হৈ তেওঁ
গায় বিবিধ গান ।

মেঘৰ কোলাত খেলা খেলি
পাতে ৰূপৰ লীলা,
ৰমকজমক লাগে চমক
মিছ বিজুলীৰ খেলা ।

সোণৰ লক্ষা

ৰাৱণ-ৰজাৰ লক্ষাপুৰী

আছিল সোণেৰে গঢ়া

শাৰী শাৰী সোণৰ কাৰে

হীৰা-মুকুতাৰে ভৰা ।

মিহ বিজুলী আছিল তাত

কাৰেঙৰ লিগিৰী হৈ

চাক-শলা জ্বলাই দিছিল

ঘৰে ঘৰে গৈ ।

আলীকিম্বদ্বী

পানীকলৰ চাহাব হৈ
 বৰণে দিছিল খাটি,
 অগ্নিদেৱতাই দিছিল নিজে
 'মেচ্ ফেষ্ঠৰি' পাতি ।

ইন্দ্রই পাতিছিল 'ভেৰাইটি ছ'
 খাটনিত গৈছিল জহি,
 বিশ্বকস্মাই শিল ভাঙিছিল
 সাগৰৰ পাৰত বহি ।

ব্রহ্মা আজিল 'লক্ষ্মী-মূৰ্ত্তিভাষ্টি'ৰ
 ভাইচ-চেফেলাৰ,
 চাৰিখন মুখেৰে বক্তৃতা দিছিল
 দৰ্শন মাতে এহেজাৰ ।

মহাদেৱে দিছিল মৃত-সঞ্জীৱনী
 পাৰ্শ্বতীয়ে 'ভিটামিন্ কৃড্'
 অশোক বনৰ কাষতে আছিল
 বাৱণ ৰজাৰ 'হলি-উড্' ।

অপেন্সৰাবোৰে 'ষ্টুডিও'ত সোমাই
 দিছিল বিবিধ ভাও,
 ৰাৱণ-ৰজাৰ ৰান্ধস-প্ৰজাৰ
 ধিনিকি ধিন্দাও দাও ।

ৰাণী মন্দোদৰী 'বিউটি কুইন'
 পঞ্চ সতীৰ এটী,
 বিধবা বিয়াৰ সভানেত্ৰী হৈ
 লঙ্কাত বিলালে জ্যোতি ।

'ৰিপ্ ভান উইক্ল' কুন্তকণ
 বন্ধবীৰ নম্বৰ দুই—
 ব্ৰহ্মা-মাৰ্কা 'জুইক্সি' খাই
 দিনে ৰাতি থাকে শুই ।

আছিল এখন 'এবোপ্লেন্'
 পুষ্পক-ৰথ নাম,
 তাতে উঠি ৰাৱণ ৰজাৰ
 হাৱা খোৱাই কাম ।

মাণীকিমধুৰী

মেঘনাদ আছিল প্ৰধান সেনাপতি
 এয়াৰ্-ফৰ্চৰ নেতা,
 আছিল কিন্তু ঘৰ-বিভীষণ
 পঞ্চম বাহিনীৰ পিতা ।

সেয়েই শেষত হ'লগৈ শনি
 লক্ষা ধ্বংসৰ মূল
 মিত্ৰ বাহিনীৰ বামৰ হাতত
 মৰিল বান্ধুস কুল ।

সোণৰ লক্ষাৰ ভিখাচন উঠিল
 সোমাল যেতিয়া পাপ,
 ডালৰ হুমুমন্তাই চালত বগাই
 মাৰিলে দীঘল জাপ ।

শূৰ্ণখাৰ 'চিভিল মেৰেজ্

চিষ্ঠাৰ্ শূৰ্ণখা লঙ্কাৰ মেইদ
দন্দুৰী ঘৰে-পৰে,
ঘৰৰ পৰা খেদা খাই জাই
অনাইবনাই স্কুৰে ।

কুলা যেন কাণ তাইৰ
মুলা যেন দাঁত,

বারণ বজাৰ ভনৌ বুলি
শনি বৰিল গাত :

পঞ্চবটী 'কটেজত' বহি
আছিল শ্ৰীৰাম,
সীতাৰ লগত লুহু খেলি
মচি গাৰ ঘাম !

হেন সময়তে 'ওলাল তাই
ভেশচন কৰি—
গালত সানি 'ৰোজ পাউদাৰ'
গাত জৰ্জেটৰ শাৰী ।

মৃষত এটি বড়ীণ ছাটি
হাতত 'ভেনিটি বেগ' লৈ
'গোদাবৰী ভিলা'ত কৰিলে 'নক্'
'বেখুনৰ মিছ' এটা হৈ ।

মিচিকমাচাক হাঁহি তাই
কলে বামলৈ চাই—
“অযোধ্যাৰ 'ডিউক' ভূমি
চিনিলো দেখা পাই ।

আছে এটা 'বিক্ৰেট, মোৰ
নিৰাশ নকৰা ভাই,
'চিভিল মেৰেজ' কবোৱা মোক
দোষ একো নাই।"

ৰামে কলে মুখটি দাঙি
"শুনিছানে মিছ।
লগত মোৰ 'ওৱাইফ' আছে
কামটো হব নীচ

সিটো কোঠাত 'ব্ৰাদাৰ' লক্ষণ
আছে অকলে বহি
তালকেই যাই কৰাচোন 'টাই'
লৈ মিচিকি হাঁহি।

বনলৈ আহিছে দাংবৰলা হৈ
'ছিটাৰ-ইন-ল' নাই,
ভেঙক যদি ভুলাব পাৰা
মই নথৰো দান্ন।

মাণিকিমধুবী

অরাবতে আক মিছা আশা পালি
 ইয়াত নেথাকা বখি
 লাগে যদি মই হব পাৰিম
 বেজেঠাৰিব সাথি ।”

লক্ষণৰ কাৰ্যলৈকো গল তই
 চুচুক চামাক কৰি—
 “দাৰ্লিং লক্ষণ ! পাতা বিয়াখন”
 মাতিলে লেন্ ধৰি ।

সেই কথা শুনি খঙতে জ্বলি
 লক্ষণ ব্ৰহ্মচাৰী
 এজাউৰি গালি শোধাই তাইক
 দিলে দূৰ কৰি ।

“ই কথাই আক কথা নহয়”
 মনতে ভাবিলে তাই,
 “সীতাজনীৰ পৰাহে মোক
 ইবোৰ আপদে পায় ।”

হাও হাও কৰি সীতাক খাবলৈ
 মুখ মেলি গল,
 ভয়তে সীতাৰ 'ফিট্' হ'ব
 উপক্ৰম হল।

তাকে দেখি বুলিলে ত্ৰীৰামে
 চিঞৰ মাৰি বৰ—
 "লক্ষ্মণ ব্ৰাদাৰ ! কৰা প্ৰতিকাৰ
 ধৰা ধেনু শৰ।"

তুষ্টে লক্ষ্মণে ধনুৰ্বাণ এৰিলে
 নেমাৰিলে প্ৰাণ,
 ছিষ্টাৰ শূৰ্পণখাৰ নিমিষতে
 কাটিলে নাক কাণ।

ভয়তে তাই ডেডাউৰি পাৰি
 পলাল বিচূৰ্ণি হৈ—
 ওৰে বাটে ভেজ পৰি পৰি
 বলে বাঙলী নৈ।

নাক গল, কাণ গল

গল তাইৰ মান,

হাবিতে হল 'চিঙিল মেৰেজ'

দৰা লক্ষণৰ বাণ ।

ৰামো থাকিল, সীতাও থাকিল

তাইৰো থাকিল প্ৰাণ,

কোনো জনমতে নাহিল কিন্তু

কটা নাক কাণ ।

যেনে কুকুৰ তেনে টাঙোন

হাতে হাতে পালে,

'মেইদ' অব্, চিলোনৰ এই কুকুৰ্মই

লক্ষা অলাই দিলে ।

হুম্মানৰ বক্তৃতা

(১)

হুম্মানৰ বক্তৃতাৰ কথা
বামানত নাই
মূল পুথিৰ সেই পাতখিলা
উয়ে পেলালে খাই ।

(২)

হাকুমৰ পৰা ওলোৱা মুনিয়ে
ছনাই নেলেখি তাক
কাভায়নী প্ৰেছলৈ দিলে পঠিয়াই
মুণ্ডনিলে কাৰো হাক ।

(৩)

ভাৰত চৰকাৰৰ বেতাৰ বিভাগে
প্ৰচাৰ কৰিলে তাৰ
প্ৰেছৰ পৰা ওলোৱা মাজকে
লাগি গল ভোলপাৰ ।

(৪)

সিদিনাৰ পৰা হল বামায়ণ
বস্ত্ৰহৰণ হীন,
হনু-বংশধৰ হল দিগম্বৰ
ডালত কটায় দিন ।

(৫)

শুনা এবাে কও লুপ্ত কাহিনী
যদিও গুপ্ত অতি
পন্ননন্দন বীৰ হনুমান
কিষ্কিন্ধ্যাৰ সেনাপতি ।

(৬)

মহা বলযুত শ্ৰীৰামৰ দূত
লক্ষ্মীলৈ মাৰিলে জাপ,
একেটা জাপতে সাগৰ চেৰালে
পালেগৈ অশোকৰ টাপ ।

(৭)

অপেন্সৰাবিলাকে ফুল বৰষিলে
আকাশীপথত বৈ—
দীঘল জাপৰ সেই যে বেকৰ্ড
বল চিৰস্থায়ী হৈ ।

ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ବାବୁ ବସନ୍ତ

(৮)

হনুৱে বুলিলে সীতা গোসানীক
 “নাই আক একো ভয়,
 লঙ্কাত বাজিব বামৰ ডকা
 নিশ্চয় বুলিলো মই।

(৯)

চকুপানী মচি আই তুমি মোক
 দিয়া এটি জলপান
 বামৰ কটকী তোমাৰ সেৱক
 মই বীৰ হুমান।

(১০)

যদিহে জননী ! লাগিছে আমনি
 নোখোজা চাবলৈ বাট,
 এতিয়াই নিম পিঠি পাতি দিলো
 উঠা মোৰ বোকোছাত।”

(১১)

সীতাই বুলিলে—“সাদৰী সোণাই !
 নালাগে কৰিব কষ্ট
 আহক গোসাই, ৰম বাট চাই
 ৰন্ধকুল হক নষ্ট।

(১২)

লক্ষ্যত এতিয়া বেছনিং চলিছে
বৰণ বৰণ পাই
জেলৰ মাজত তোমাক দিবলৈ
একোৰে একোটো নাই।

(১৩)

ওচৰতে আছে সৌ মধুবন
তাতে চেষ্টা কৰি চোৱা
গুচাই তোমাৰ পেটৰ পোৰণি
প্ৰভুৰ কাষলৈ যোৱা।”

(১৪)

লুভীয়া হনুৱে উঠি ততালিকে
সেই মধুবন পাই—
চুঙা ছটা যেন দীঘল ঠেঙাটো
খই ললে সোলোকাই।

(১৫)

চৰিয়াৰ দৰে মূৰৰ হেট্টো
গছৰ ডালত থৈ
“জয় হিন্দ” বুলি জাপ এটা মাৰি
বঙতে বিত্তত হৈ

(১৬)

উঠিল গছত স্নামালে মুখত
পকা পকা মধুফল
অশোক বনৰ জেল-দাৰোগাই
মুখ মেলি চাই বল ।

(১৭)

বান্ধসৰঞ্জিত মধুফলবোৰ
বনৰ বান্ধৰে খালে,
বখীয়াবিলাকে ধৰ ধৰ কৰি
আটাইত গগন ফালে ।

(১৮)

নেদেখি উপায় বস্ত্ৰখিনিকেই
গছৰ তলত পাই
বান্ধসবিলাকে ললে ভাৰ বান্ধি
নহলে চাকৰি যায় ।

(১৯)

বান্ধস সভাত কৰিলে দাখিল
সেই কাপোৰৰ ভাৰ,
বাগ্গে স্নুধিলে চকু বঙা কৰি—
“বস্ত্ৰ হৰণ কাৰ ?”

(২০)

বান্ধসে বুলিলে—হাত যোৰ কৰি

“মল্লুৱা বান্ধৰ আহি

মধুকল খাই টহিলং কৰিলে

গছৰ ডালত বহি ।

(২১)

তাৰ পিছৰ ঘটনা অতি সাধাৰণ

সকলো মানুহে জানে,

মেঘনাদৰ হাতত বন্দী হল হুহু

নোৱাৰিলে ধৰিব আনে ।

(২২)

বান্ধস জজৰ আদালত বহি

দিলে প্ৰাণদণ্ডৰ বায়—

“পুৰি পুৰি তাক মাৰিব লাগিব

মৰিও যেন শিক্ষা পায় ।”

(২৩)

দীঘল নেজত কাপোৰ মেৰিয়ালে

মেজি এটা যেন কৰি

গেলনে গেলনে পেট্ৰিল ঢালিলে

দিলে জুইশলা মাৰি ।

(২৪)

বঙা জিভা মেলি জুই শিখাবোৰে
পালেগৈ মেঘৰ কাষ—
খিন্দিও খিটাও মাৰি হুহুমাৰে
লক্ষ্য কৰিলে নাশ ।

(২৫)

সোণৰ লজ্জা পুৰি ভস্ম হল
উঠিল প্ৰলয় গান—
নেজৰ অগনি মুখেৰে জুমাট
মুখপোৰা হুহুমান ।

(২৬)

হুহুৰ সেই ঠেঙা টুপীযোৰ
নিলামৰ ব্যৱস্থা হল,
দলে দলে আহি ৰাক্ষস-মহাজন
দেখালে টকাৰ বল ।

(২৭)

আছিল তেতিয়া লজ্জাত বিজন
বিলাতৰ ৰাষ্ট্ৰদূত
তেওঁৰে নামত ডাক শেষ হল
গণি দিলে এশ নোট ।

(২৮)

বিলাতলৈ তেওঁ সেই বস্তুখিনি
পঠালে পাৰ্চেল কৰি
ঠেঙা-টপী পিন্ধা চাহাববিলাক
হল যে সিদিন খৰি ।

(২৯)

চাহাবী সাজৰ মূল কিঙ্কিৰাত
বান্দৰীবিলাকে সজা
ৰান্ধসে কৰিলে বজ্জহৰণ
চাহাবে লুটিলে মজা ।

(৩০)

আজিও চাহাবে ফিতাহি মাৰিছে
হলুহ বজ্জকে পাই—
পাশ্চাত্য সভ্যতাৰ জনক হলুহ
জয়ধ্বনি দিয়া ভাই ।

ওলটপালট

—এক—

এক আছিল বুঢ়াবুঢ়ী
নাছিল সিহঁতৰ লৰা-সুৰী
কথাই কথাই এদিন ছয়োৰো
লাগি গল বৰ ছৰাহৰি ।
বুঢ়াই কলে ফিতাহি মাৰি—
“শুনিছনে হঞো ঘুগুলী বুঢ়ী !
সাদিনত তই যিমান কৰ
এদিনৰ মোৰ কাম ?
মিছা কৈছো যদি আমুকা বুঢ়াৰ
সলাই থৰি নাম ।
বুঢ়ীও উঠিল দাং খাই—
উত্তৰ দিলে বুঢ়ালৈ চাই—
“বুঢ়ীৰ যহতে ছৰেলা ছমুঠি
খাই আহ ভাত
এদিন মাথোন নহলে মই
চেলাই পেলাৰি দাত ।

কালিয়ে বাক পৰমাণ চাম
হালখন লৈ ময়েই বাম
তই হবি ঘৰৰ ঘৈণী
হাঁহ-পাখবোৰ চাবি ।

আছে মানে যত ঘৰৰ কাম
মনোযোগ দিবি ।
লাগে যদি মোৰ কটা মেখেলা
তাকো দিম ভোক বুঢ়া ঘুঙুলা !

গক খীৰাবি, ভাত বান্ধিবি
আক কাটিবি সূঁতা ৷
তেতিয়াহে ভোক মই বুঢ়া
বুলিম বৰ মতা ।”

—তুই—

পিছদিনাখন হল পুৱা
মুখত এখন সূমাই গুৱা
বুঢ়ী ওলাল পোন্ধ মাৰি,
কান্ধত নাঙল লৈ,
বুঢ়া থাকিল সেই দিনা
ঘৰৰ ঘৈণী হৈ ।

প্রথমে গল গোহালি বুলি
 হাতত লৈ কৰিয়া তুলি
 গাখীৰ খীৰাই আছিল বুঢ়াই
 কিন্তু হয় পাখৰী গাই,
 অচিন-কাঠৰ চোৰা দেখি
 উঠিল উচাপ খাই ।

দিলে এটা লাঠী মাঝি
 কষিয়া গল দূষত পবি
 বসতে বুড়াই নাম থৈ
 ভিৰাই মাঝিলে লব,
 উদং হৈ পাখরী গৈ
 সোমাল ভাখবি-ঘব ।

তেতিয়াও গৰালতে আছিল হাঁহ
 বন্ধা আছিল পাৰৰ বাহ
 পানীপেঁতাত লগা চাল
 চাপৰ গৰাল-ঘৰ,
 ওপৰচকুয়া বুঢ়াই গৈ
 খুন্দা খালে বৰ ।

তেজ ওলাল কপাল ফুটি
 ভালদৰে বুঢ়াই পালে জুতি
 ধান-খোৱা পাখৰীক খেদি
 খং উঠিল বৰ,
 “হ পাখৰী ! ত” বুলি
 ছুনাই ধৰিলে লৰ ।

পাখৰী গাই কমনে তাই
 লৰিব ধৰিলে বুঢ়ালৈ চাই
 নকৰনাগতি হল বুঢ়া
 পাছে পাছে লৰি,
 হাঁহে মাতে—পেক্ পেক্
 পাখৰী লাক্-পা-কুৰ কুৰ কৰি ।

সেই দিনা মুঠিল ভাতৰ চক
কৰিয়াৰ গাখীৰ পেলালে গক
য'তৰতে বল ইনাইবিনাই
আধাকটা পাজী—
বুঢ়ীক নাপাই উঘা-চেৰেকি
চুকতে ভেকুৰে আজি ।

—তিনি—

বুঢ়ীও আহিল হালৰ পৰা
ছুখে-ভাগৰে হৈ আধানৰা
তায়ো পালে কচুপালি
মুখেৰে নোলায় মাত,
ঘটিয়ে ঘটিয়ে পানী খাইহে
তত আহিল গাত ।

বুঢ়াই কলে হাত যুৰি—
“অ’ মোৰ বুঢ়ী পাণেশ্বৰী !
সঁচাকৈয়ে তই ঘৰৰ দ্বৈলী
ঘৰৰ লখিমী মোৰ,
মূৰৰ চুলিৰ সমান হৈ
আনন্দ ব্যস্তক ভোৰ ।

শপত খাই কলো হঞ !

তোৰ ভাগ আৰু নধৰো মই
তোৰ কামো নহয় ঢিলা

প্ৰমাণ মাথোন চালো,
নলগা জেঙাত লগাৰ ফল
হাতে হাতে পালো ।

বুঢ়ীয়ে বোলে—“লাপুং বুঢ়া !
মিছা কলে খাওঁ তোৰে মৰা
হাল বোৱা নহয় তিৰীৰ কাম
মতাৰ বন্ধা-বঢ়া,
বুজিলো দুয়ো ছুইৰো ছুখ
ভালদৰে আজিৰ পৰা ।

বুঢ়াই-বোলে—“আহ তেনে বুঢ়ী !
নাচন মাৰো ঘূৰি ঘূৰি
খিলি খাই মিলি যাওঁ
দুয়ো হাতত ধৰি—
এই পঁজাৰ ময়ে বজা,
তয়ে পটেশ্বৰী ।

ভদাই-পগলা

গুরাহাটি নগরত	ভদাই পগলাক
নজনা কোনো নাই,	
অকমানিহতে	নাম গুনিলেই
ভয়তে টোপনি যায় ।	

কোনেও নাজানে	আঁতিগুৰি তাৰ
কতেবা আচল ঘৰ,	
কিনো বিৰাগত	হল আজি এনে
জটাধাৰী দিগম্বৰ ।	

মুকলি আকাশ	মুকলি বতাহ
ললে লগৰীয়া কৰি—	
বিৰিং বাৰাং বকি	অকলে অকলে
বাটে বাটে ফুৰে ঘূৰি ।	

আকালো নাই	ভৰালো নাই
নাই তাৰ ঘৰ-বাৰী,	

বাটৰ ঢেঁকুৰাই মাতে সখি বুলি
ভুক ভুক শব্দ কৰি ।

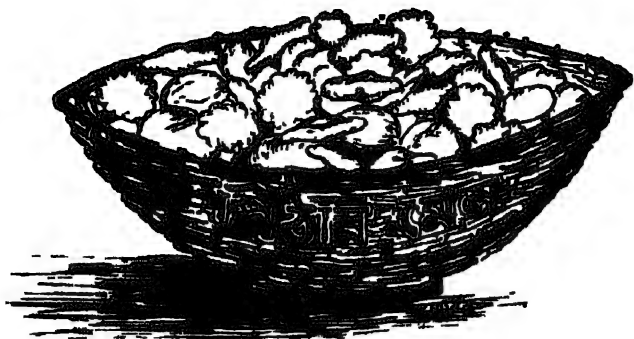
কেতিয়াবা আহি ছৱাৰমুখত
এমুঠি চাউল মাগে ;
কেতিয়াবা পুহু খোজে গহীনাই
—গিৰিহঁত ! পইচা লাগে ।

দিয়ে যদি নিয়ে নিদিলেও নাই
ততালিকে আঁতৰি যায়,
অকমানিহতে ভদাই আহিলে
ভয়ো কৰে, ভালো পায় ।

বতাহৰ লগত নাচে পাক মাৰি
কৰি তাক ধিনা ধিন্—
বদন্ত শুকাই বৰষুণত তিতি
শুখেৰে কটায় দিন ।

মনতেই পাঙে মনতেই ভাঙে
লুটি ছনিয়াৰ মজা,
ভদাই পগলাই ভাবে মনে মনে
সিয়ে ছনিয়াৰ বজা ।

অকমানিচ্ছতৰ ভৰালী কোঠাত
বিজ্ঞৰ উককা ৰাতি
পাচিত বহি পিঠাবোৰে
আছিল কথা পাতি ।

চুঙা পিঠাই মাতিলে ঘগৰাই
“খোলাচাপৰীয়া ৰাতি ।
দেশৰ কথা, দহৰ কথা
কুনিহনে নাই ?

এই দেশত আক বেছি দিন
নাই আমাৰ ভাত”
“কিয় কয় তেনে দুখলগা কথা ?”
সুতুলীয়ে দিলে মাত

ফেনি পিঠায়ে দিলে উত্তৰ
 ফেন উলিয়াই—
 “হওতে আমাৰ চুঙা বোপাই
 মিছা কোৱা নাই।

আজিকালি আক অক’মানিয়ে
 নাপায় আমাক চিনি,
 লুচি লাগে, বিচকুট লাগে,
 লাগে চাহপানী।

টপাটপ বসব গোলা
 মুখত স্মৰাব পাই
 লাক পিঠাবোৰক হায়
 ঘিণৰ চকুৰে চায়।

অকমানিৰ বাইদেৱেকহঁতো
 , হল বৰ ঢালাক,
 ইংৰাজী জ্বলত পঢ়াবে পৰা
 দিলে আমাক তালুক।

বিহুৰ সভাত আজিকালি
 প্ৰদৰ্শনী হয়,

আমাক পিঠিত লেবেল মাৰি
সজাইপৰাই থয় ।

অকমানিয়ে সোধে মাকক—
এইবোৰক কি কয় ?”
মাকে কয়— “গাঁৱলীয়া বস্তু
(খালে) পেটৰ অমুখ হয় ।”

ফেনি পিঠাৰ কথা শুনি
তিলপিঠা তিলেশ্বৰী,
চকুপানী টুকি কবলৈ ধৰিলে—
“লগত মোৰ বিলাধাৰী ।

সিবাৰ বিহুত হাকিমৰ ঘৰত
আবেলি পৰত হয় —
মেজৰ ওপৰত বিলাতী খালত
পাইছিলো আমি ঠাই ।

মুখলৈ কোনেও নিনিলে আমাক
কাষলৈ দিলে ঠেলি,
বড়ালনী জিলাপীজনীক হলে
ললে হাতত তুলি ।

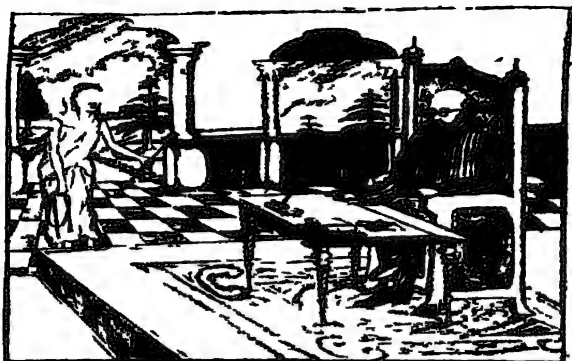
কাষতে আছিল চিৰাৰ বাতি
 সখী এঠাৰ্দৈ,
 পানী লাগিছে বুলি তাকে।
 দিলে দূৰত থৈ ।

কেকবোৰক হলে দিলে মুখত
 টপৰ টপৰ চুমা ;
 খোৱাৰ শেষত দিলে আমাক
 নদমাত জমা ।

পিঠাৰ এই ঘোৰ অপমান
 তালৈ কোনে কৰে কাণ,
 এইদৰে হলে আমি বেছি দিন
 জীয়াই থকাই টান ।”

ৰান্ধনি ঘৰত এনেতে এটা
 সোমাল পিঠাচোৰ—
 ভয়তে পিঠাই টাপ মাৰিলে
 মেলৰ নপৰিল ওৰ ।

ভোবোলা গো

জবাইচুকৰ জেতুকী বাই
লৰা-ছোৱালী কোনোৱে নাই
দটীয়া ভোবোলা একেটি পঠা
সেয়েহে বাইৰ আছিল লেঠা।

মাধববিহ্বল উককাৰ ৰাতি
মেক্তিঘৰত ভোজ পাতি —
খোদৰ আলিৰ ঢেকাৰ দল
ভোবোলা বোহাৰ খিচাৰে ফল ।

হাতত নাছিল ফুটা-কড়ি
আনিব ভোবোলা বুদ্ধি কৰি
ধিতিঙা বৰাই লৈছিল গাত
লগালে বুটীক সাদৰী মাতঃ—

“শুনিছনে বাই ! পঠাটো দিলে
পুতেৰ এটা যে হাততে মিলে !
মায়ঙৰ পৰা আহিছে বেজ
মানুহৰো পাৰে গজাৰ নেজ !

ছাগলীটো দিব-মানুহ কৰি
সেয়েহে মই আহিছো লৰি ।”

বুটীয়ে বোলে—“হয়নে সোণ !
তই মোৰ ধিতিঙানে কোন ?

এতিয়াই মোৰ পঠাটো নে
লৰা আনি মোক কোচত দে ।”

আকৰী বুটীয়ে ভাবিলে সঁচা
ধিতিঙা লৰাই নকয় মিছা ।

মায়ঙৰ বেজ বিখ্যাত বৰ
পঠাক দিয়াৰ কথা মানুহৰ ।

টেঙৰ ধিতিঙা উঠি গিৰিসাই
বুটীৰ ভোবোলা নিলে উলিয়াই ।

লুইতৰ বালিত খালে লগ-ভাত
ভোবোলাৰ মঙহ আছিল তাত ।

*

•

এদিন, দুদিন, এমাহ গল
জ্যেতুকী বুঢ়ীৰ চিন্তাহে হল ।
সুখিলে ধিতিঙাক লগ পাই—
“পঠাৰ দেখোন বাতৰি নাই ?”

ধিতিঙাই বোলে—“শুনচো বাই !
তোৰ মান ভাগ্য কাৰো নাই ।
জঙ্গ কাছাৰীলৈ কালি তই যাবি
ভোবোলা পুতেৰক ধিতাতে পাবি ।

নিজ চকুৰে মই আহিছো চাই
বিচাৰ সোধে তোৰ ভোবোলাই ।
পুতেৰৰ যেতিয়া পৰিব চকু
আই বুলি তোৰ জুৰাব বুকু ।”

*

•

ধিতিঙাৰ কথা বুঢ়ীয়ে শুনি
সঁচা বুলি তাকে মনতে গুণি

পিছ দিনা গই জজ কাছাৰীত
এঘাৰ বজাতে হল উপস্থিত ।
হাতত এছাৰি দৰখ লৈ
থিয় দি এচুকে থাকিল বৈ ।
দটীয়া জজ লম লম দাঢ়ি
স্তম্ভিছে গোচৰ আটাই পাৰি ।

বুঢ়ীয়ে ভাবে—ইয়ে মোৰ পো,
চকুৰে বলে আনন্দ লো ।
জজেও বুঢ়ীলৈ কৰিছে মন,
কিয়নো বুঢ়ীয়ে ঠাঁহে অকাৰণ ।

গধূলি বেলিকা শোধ শেষ কৰি
মাতিলে জজে—“আহুচোন বুঢ়ী !
সকলো দেখোন গল ঘৰ বুলি
তই বাক কিয় অকলে বলি ?
হাতত দৰখ চেকনি লই
মোৰ ফালে চাই হাঁহ কিয় উই ?”

বুঢ়ীয়ে বুলিলে—“কালিৰ ছলি,
জজ চাহাব যদিও হলি ।
আছিলি মোৰ ভোবোলা পঠা
পাহৰিলি তই কিয় সেই কথা ?

লম্ব লম্ব দাড়ি চিনিছো মই
ভোবোলা পো মোৰ নিশ্চয় হয় ।
মায়ঙৰ বেজে ছাগলী গুচাই
মানুহ কৰিলে অ' মোৰ সোণাই ।

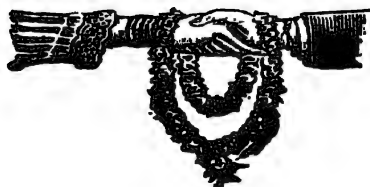
কাম কৰা তোৰ যদি শেষ হল
বুঢ়ী আয়েৰৰ ঘৰলৈ বল ।”

শুনি জজে এই কথা আচৰিত
বুজিলে বুঢ়ী পৰিছে ফাকটিত ।

আজলী বুঢ়ীয়ে পোন ভাবে চালে
কোনোবাই ঠগি ছাগলী খালে ।
নকলে বুঢ়ীক মনৰ কথা
অৰান্ধতে আক বাঢ়িব লেঠা ।

গুপ্ত কাহিনী বুঢ়ীয়ে জনা
আনক কবলৈ কবিলে মানা ।
দহ টকা ৰূপ বুঢ়ীক দিলে
মাজে মাজে আক নিবহি কলে ।

বুঢ়ীয়ে বলিলে—“সেয়েই হক
ভোবোলা পোৰ স্মৃতি বক ।”
পোৰ আৰ্জুন হাততে পাই
উলাহতে নাচে জেতুকী বাই ।

ৰজা হোৱাৰ মজা

অযোধ্যাত তেতিয়া

ৰামচন্দ্ৰ ৰজা

সীতা মহাৰাণী

হৃন্মূৰ্খ ধোবাই

কাপোৰ ধুইছিল

গঙ্গা নদীৰ পানী ।

এদিন বাতি

কুকুৰবোৰে

লগালে এৰ কোটাল-

চুৱাপাত চেলেকা

শিয়ান এটা

ধোৰাৰ ঘৰত সোমাল

চোতালত আছিল

এৰ চৰ

নীলৰ পানীৰে পূৰ—

তৰানৰা চিঙি

শিয়াল নপুৰ

হাতে মাৰিলে নৰ।

জুৰুল-জুপুৰ

হ'ল এটা ন

হল নীলবৰণীয়া

মেই বৈশেৰেই

সন্ধ্যাত ন

পিচু দৈন্যন পুৰা

নীল বণ কাষ

দৰ্শি নাহি যায়

পল'ল জন্মবোৰ,

শিয়ালে বঙাও

ভাবিলে নান্দ

সোণালী সুযোগ মোৰ।

“একো ভয় নাই”

কলে গহীনাই

সকলোবোৰকে মাতি

“শ্রীৰামচন্দ্রহ

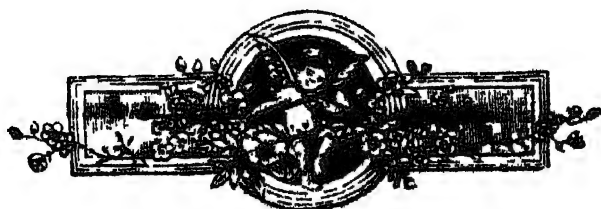
পঠিয়ালে মোক

জন্তুৰ বজা পাতি।

হোৱা হোৱা হোৱা জাককৰা শিয়ালে
 লগালে যেতিয়া বাগ—
 জ্ঞাতিৰ বঙৰ মহাবাজেও
 লবলৈ খুজিলে ভাগ।

নিজকে পাহৰি হোৱা হোৱা বুলি
 ধৰিলে ঐকান্তান—
 .চকীয়াপতীয়াই উঠিল গজৰি
 —“তাকি ঘোৰ তপমান।”

১৩ শিয়ালে সগিলে আমাক
 নদা সিংহই কলে—
 কেচা ভেৰু খাই .পঢ় উলিয়াই
 বডাক মড়া দলে।

বান্দবৰ বিচাৰ

সোণটিৰ মাকে . পিঠা ভাজিছিল

নগদ ছুকুৰিখন,

খৰাহি এটাত

ঢাকি-ঢাকি থষ্ট

কৰিছিল বাহী বন।

হাছিল ছুজনী

চুকণী মেকুৰী

সোণটিৰ পোহনীয়া,

ভোগ চাই আহি

পিঠা এখনিকে

কৰি ললে সিকলীয়া।

পিঠা লই হুযো

গল বংমনে

পালেগৈ বাৰীৰ ঢাপ,

জাতৰতে দেখি

মলুৱা বান্দবে

মাৰিলে দীঘল জাপ।

মেও মেও কৰি

কলে মেকুৰীয়ে

—“হুহুহু ডাঙৰীয়া !

নামি আহি ভূমি

এই পিঠাখনি

আমাক ভগাই দিয়া।”

হুঁসে বুলিলে— "কোনো কথা নাই
 ভজু'বে জুৰিম পিঠা,
 সমানে ছয়োকে দিম ভাগ বাতি
 হেঁচায়ে পাবি মিতা।
 নাম আতি হুঁ পিসখনি সেই
 -১৭৫৭-৭৭৭৭ ক'ৰি -
 ফাল ডাঙৰ -৭৭৭৭৭৭ সৰু
 দগা পালে -৭৭৭ নাব।
 ডাঙৰ কালৰ -৭৭৭৭৭৭৭৭
 পুনৰ কাঁৰিলে জোখ,
 আনো দোপলে চল অসংগ
 জনাই -৭৭৭৭৭৭৭৭।
 হুঁসে হুঁসে কামুৰ কামুৰ
 পিঠাৰ পেলালে শোণ,
 লাকী থকাকণো মুগত সুমাই
 খৰিলে গঠীন বেশ।
 মেকুৰালৈ চাহ বুলিলে বান্ধবে
 গন্ধ ডালৰ পৰা—
 "শেষ পিঠাখিনি ললো লৰণি
 বড় পৰ বিচাৰ কথা।'
 কাণ্ড দেখি মেকুৰী কান্দিছে ফেফুৰ
 বাঁচে-মূলে সৰলো গল
 নিজৰ ঘৰত পৰক সুমাই
 বিচাৰক পজাৰ কল।

ଜାମନ ଆଶା

ଏହାମ୍ଭ ମହିମ ହଟା ଗାଧ ଘୋଷା
 ହୁଏତା ତା'ଢିଲ ହାଉଁ,
 ବଢିଏକ ନିଜେ ଚାର୍କାଚରାଲାଆଇ
 ଏକ ଓ ଜୀବନ ପାଇ ।

১৫৮৮
 কলিকাতা নগর প্রাচীন
 ১৬-১৭
 নিচিনা সদায়
 কাপোৰৰ বোজাকে হয়।

সভাৰ দিনৰ পিছৰ ঘটনা
আছিল চাৰ্কাচ দল,
হাতী, ঘোড়া, বাঘ লগত আনিমেল
পালোৱান বীৰবল।

কামোদা গাধৰ দেখাদেখি তল
 বহু দিনৰ পিভন্ত
 নাথিল নাপাই চাকীচৰ গাধৰ
 হাল লাগিল হাড়ত ।

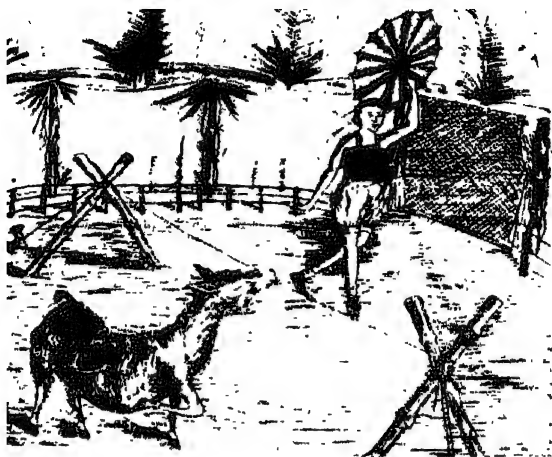
মেনেকাৰ চাহাবে কয় মেমনীক
 —“যদিহে পিচলে ভৰি,
 এই গাধটোৰে বিয়া দিম তোক
 বুলিলো নিশ্চয় কৰি।”

সয়েহে ককাই আছো বাট চাই
 কপতী কেতিয়া পৰে,
 পৰিলেই সৰি কপাল কুলিব
 বিয়া হব মেমনীৰে।

‘শুকাই-খীণাঠ লেৰেলা-চেপেটা
 তথাপি বেজাৰ নাই
 ৳ৰিমাং আশা কোনে এৰি দিব
 হয় নে নহয় ভাই ?

হাকে আজি মই এৰি দিব পাৰো
 যদিও সাদৰ ভাই,
 তথাপি কদাপি মেমনীৰ আশা
 এৰিবৰ ছেতু নাই।”

ককায়েকে বোলে— “নহয় সি কথা
 শুনি ভোল গলো মই,
 সেই মেমনীক ময়েহে বৰিম
 মেপায় নিশ্চয় তই।

চাৰ্কাচৰ দলভে

গোলাবি খাটিন

দেখাচ্ছে। ক'বিন পানী,

সব্বি পাবিলেই

ধৰ্ম্ম মেহনতী

कपडों विलाती बागी ।”

শুনি এই কথা।

ভাৱ্যক গাথৰ

খিয় কবে চুলি-দাড়ি,

বেবনিত হয়ে।

आकाश कैंपादुल

খণ্ডেত আটাইত পাৰি।

এচৰতে থকা

বিং-মাৰ্টবেঙ

আছিল বিবস্ত্ৰ হৈ—

ছয়োৰো পিঠিত

দিলে স্বাধ-মাৰ

দীঘল চাবুক লৈ ।

সেই মাৰহেই

ছয়োটা গাধট

দখিলে বাপেকৰ বিয়া,

তথাপি ন'বলৈ

মমনীৰ আশা

তিয়া জুৰ কৰি নিয়া ।

হাওঁ গু গান্ধ

আছে আশা পালি

মনীয়ে তাৰত নাচে,

চাকচিলালত

গাধৰ পিঠিত

উত্তম-মধ্যম যাচে ।

মেকুৰীৰ তীৰ্থযাত্ৰা

“বায়নৰ ঘৰৰ বান্দা মকুৰী

তীৰ্থ কৰিবলৈ যায়”

‘অসমীয়া’ কাকতত লোল ডাননা

জুৰি এহালিচা চাই।

“ভুনা হৈ বাউড ! অসমনিবাসী

এন্দুৰ নিগনি ভাউ।

বুজিব পাৰিছো অসমৰ সুসমাধ

ইয়াত সকল নাই।

একদম নিগামি আহা বড় প্রেমী
এজন আমার দিতা,
অন্ত দিনে মোর জীবহত্যা করি
জীবন লাগিয়ে তিতা ।

বায়নৰ ধৰত গায়েনৰ কাকত
পাপতে কটালেো দিন,
দাঁতো সৰিল চুলিও পকিল
বল-শক্তি হল হীন ।

সেইবারে আজি বৃদ্ধা বয়সতো
তীর্থলৈ মেনিছো মন,
গণ-জ্ঞান কৰি প্রাণী-হত্যা পাপ
কৰিব খাজিছো চন।

৩৩। সকলোটি যাও লগেভাগে
 সম্ভাব-বিভাগী জীব !

দিন-বাবু চাই ওলাওঁ মহাঠাই
আকানো পলম কিয় ?

গায়ন বোন্দাষ বিজ্ঞাপন পাঠ
একুশ নিগনি দল,
জাতক জাতক আহি বিশ্লিল সম্রাই
বিভাগি তাঁরক কল ।

अक्षय विनयि ठिका. राजपनिवा
 मन्दाका मादन पुत्र,

ললেছি সবাই বোন্দাত শরণ
জীবন মানিলে ধন্য ।

সকলোকে লই ওলাল গায়ন
ত্ৰীত্ৰীবোন্দা মহাৰাজ ।

ডিঙিত কদ্রাক হাতত কমণ্ডলু
গাত গেকরা সাজ ।

দিনবে দিনটো বাটকুৰি বাই
দলে-বলে থাকে গৈ—

যতে হয় বাতি তাতে সকলোটি
শুই পৰে কাতি হৈ ।

আন্ধাৰত তাতে বোন্দা মহাৰাজে
ৰাতিৰ ভোজন লয়,

এগুণ্ডা এন্দুৰ এগুণ্ডা নিগনি
পেটত সুমাই থয় ।

এতিয়া বোন্দাট চিকাৰ বিচাৰি
নেলাগে কৰিব ভ্রম,
নেলাগে পালিব অঁউসী একাদশী
চিকাৰো নহয় কম ।

দিনত সন্ন্যাসী ৰাতি গৃহবাসী
অঘোৰ বাৰাজী হৈ—

মেও মেও কৰি গৈ আছে মেকুৰী
তীৰ্থৰ বাটকে লৈ ।

ভকত ভকতনী এন্দুৰ নিগনি
 হৈ বস্ত লটিখটি—
 মায়া-বজাৰৰ ফাকটিত পৰি
 দিনে দিনে গৈছে টুটি ।
 দহটি বাৰি বলগৈ যতিয়া
 হিয়া এদিন বাতি
 নিগনি এজনীক সহাসীয়ে নিলে
 লাহেহঁক নামলৈ মাতি ।
 এন্দুৰ এটাত স্নানলৈ গম পাই
 “ভকতনী, ক'তলৈ গল ?”
 বোন্দাই পুলিলে— “আই ভকতনী
 তাৰ নাম লবৰে হও, ।
 চান খোজা যদি আঁতা কাষ চাপি
 মুখৰ পিতৰত মোৰ—
 তাৰ -কতৰ এইটিয়ে পথ
 পাবলৈ বৈকুণ্ঠপুৰ ।”
 বৈকুণ্ঠৰ ছুৱাৰ দেখিয়ে সৱাৰ
 চুলিৰ আগে জীৱ গল,
 বাকী থকাখিনি ভকত ভকতনী
 দূৰতে বিদূৰ হল ।
 বোন্দা-মহাৰাজা আহিল উলটি
 ভীৰ্ষ-যাত্রা কৰি শেষ,
 বায়লৰ ঘৰত দিলে পুত্ৰ ৰাগ
 “আ' মোৰ আপোনাৰ /দৈন” ।

এন্দুৰৰ পালেমেন্ট

এন্দুৰৰ মহা পালেমেন্ট

দলদোপ হেন্দোলদোপ—

গোটাই অসমৰ আঁহছে মেম্বৰ

প্ৰতি জনে অপকপ ।

ভেজপুৰৰ গণেশঘাটৰ

মহেশ্বৰীৰ মহাজন

ভেজপুৰৰ ভাঙাল ভাঙাল

মহাসভা আয়োজন ।

বৰপেটাৰ বৰপেট

বুঢ়া এন্দুৰ সভাপতি
বাইজৰ সেৱাৰ বাহিৰে
নাই যাৰ অন্তৰ্গতি ।

বাণ ছেজৰ 'গ্ৰীন্ কন্'ৰ
চাঙৰ তলত থকা
কেজনীমান মিছ এন্দুৰ
গান-বাজনাও পকা ।

জয়জয়তে গালে সিহঁতে
ইংৰাজী সুৰৰ গান
গানৰ অন্তত সভাপতিক
কবিলে মালাদান ।

বুঢ়া এন্দুৰে কবলৈ ধৰিলে
মুখত এটা চুঙা লৈ—
'শুনক শুনক' উঠিল শব্দ
'জয় সভাপতিৰ জয় ।'

জয়যোলত সভাপতিৰ
বজিত বজিত গা—
কপাললৈ তুলি বিড়ম্বনাবোৰ
জাৰে—'মোটিলা জা' ।

মাণিকিৰুৱা

“সদৌ অসমৰ কন্দ্ৰেডবৰ্গ।

ভৱিষ্যৎ অন্ধকাৰ

তৰিলে দেশ, মৰিলে স্বৰ্গ

আলোচনা হব তাৰ।

প্ৰথমতে খলো গণেশৰ নামত

এই পুথিয়া সেন্দূৰ,

তাৰ পিছত কেন্দুগুৰিৰ

পেন্দুকণা এন্দুৰ

বেলটত উঠা প্ৰথম প্ৰস্তাৱ

তেৱেঁ শুনাৰ গাই”

সমজুৱাই সমথিলে

হাত চাপৰি বাই।

পেন্দুকণাই থিয় হৈ কলে—

“ভাটিৰ ফালে আকাল,

নদী-নলা বিল-খাল তাৰ

সকলোবোৰ শুকাল।

আমাৰ দেশৰ ধান-চাউল

যাব তালৈ চালান

এই সুযোগতে ব্লেক মাৰ্কেটত

উঠিব বহুত দালান।

বাতাবাতি ভাগবাতি

হব বহু লাখপতি

ডাঙৰ ডাঙৰ অফিছাৰ

মহাজন মন্দমতি ।

মৰণেহে হব আমাৰ গতি

চোৰা-বজাৰৰ ৰাজ

সমজুৱাই দিলে গিৰ্জনি মাৰি

“লাজ—লাজ—লাজ” ।

“আক শুনা” পেন্দুৱে কলে—

“মানুহৰ অবিচাৰ

সিহঁতৰ বাবে বেছনিং হব

আমাৰ হব ভাৰাকাৰ ।

শূন্য হব ধান-চাউল

শূন্য হব ভঁৰাল-ঘৰ,

আমাৰ কথা নেভাবে কোনেও

কিনো হব এন্দুৰৰ ?

সেইবাবে মই দিওঁ প্ৰস্তাপ

এন্দুৰৰ ডেপুটেশ্যন

বৰদলৈ মন্ত্ৰীসভাত

দিব লাগে আৱেদন ।”

শুনি এই আবেদনৰ কথা

কলে এন্দুৰ তিখৰবাম, —

“আজি ১৯৪৯ চন

আবেদনৰ নাই কাম

গণেশবাহন এন্দুৰ আমি

স্বাধীন আমাৰ প্ৰাণ

যুক্ৰ দিম মানুহৰ লগত

কদম কদম গাই গান

ৰণৰ নামত ভয় পোৱা

বুঢ়া এন্দুৰবোৰে

ভেকাৰ হাতত দি ৰাজ্যভাৰ

বিদায় লব পাৰে।”

লাজ পাই বুঢ়া এন্দুৰ জাকে

তিখৰৰ কথা শুনি

যুদ্ধৰ বাবে দিলে থিয়

ককালত টঙালি টানি।

“ইমান সাহ ডেকা দলৰ

বুঢ়াক কৰে অপমান?”

“ধৰ ধৰ মাৰ মাৰ” বুলি

ভকণৰো অভিযান।

বুঢ়া জাগিল, বুঢ়ী জাগিল

জাগিল ডেকাৰ দল

সন্তোষকতে কলি যুগৰ

কুকৰ্কে এ হল ।

সভাপতি হল নগুৰনাগতি

অৰ্জুৰ অৰ্জুৰ বুলি

এগৰ বাগীত একণ তকণী

নাচে বাহু তুলি ।

হল সংযুক্ত সৰ্ত্তি সভাত

বান্দা এক উপস্থিত

সংসদিক পেটাত স্তম্ভালে

মেণ্ড-মাতে হৰষিত ।

৩ নংবাৰ এন্দুৰে গাতত সোমাই

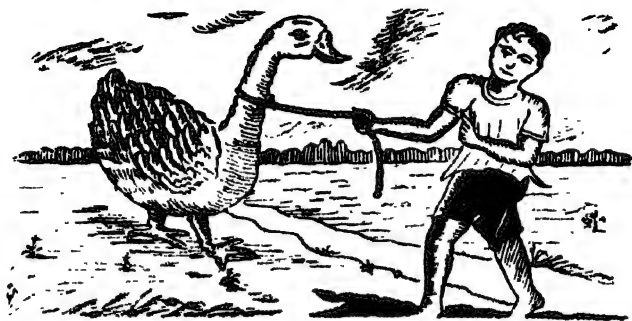
ধৰিলে মৰ ভেশ,

৪ নং-বাগীত সামৰণি-গীত

পাৰ্লেমেন্ট হল শেষ ।

বুবুলৰ ৰাজহাঁহ

বুবুলৰ এজনী ৰাজহাঁহ আছিল
যোৰ পুখুৰীত চৰে
সেইজনী হাঁহে নিতউ একোটা
সোণৰ কণীকে পাৰে ।

কণীবোৰ পাই বুবুলে নিতউ
আলাসত পাতে চাং
সেইবোৰ বেচি মটৰ কিনিব
মনতে পাতিছে পাং ।

নেলাগে পঢ়িব কষ্ট কৰিব
নিজেই সকলো হব—

নিতউ গধূলি মটৰত উঠি
চিনেমা চাবলৈ যাব।

কিন্তু এটা কথা সেয়ে মাথোঁ নেঠা
দিনে মাত্ৰ এটা কণী
গোটাটো থাকোতে যাব বড় দিন
কেতিয়ানো হব ধনী।

ভাবিলে বুবুলে আক কত দিন
বাট চাম আশা পালি
হাঁহজনী মাৰি আছে যত কণী
উলিয়াম পেট ফালি।

উদৰে মনত ছুট বুদ্ধি সাজি
বাৰীৰ চুকত গঠ
বুবুলে এদিন হাঁহজনী মাৰি
খোজে ধনী হবলই।

কিন্তু ইকি হায় কণী দেখোঁ নাই
ভৰা কথা মিছা হল
ফেকুৰি ফেকুৰি কান্ধিলে বুবুলে
'মোৰ হাঁহজনী গল'।

দাতাই দিলেও বিখতাই নিদিয়ে
মাকে দেখি বিচুৰ্ত্তি হল
বুবুলৰ নিঠিঙ ওঁ টেঙা সবিল
ছুটালিৰ প্ৰতিকল।

কাবুলৰ কুকুৰ

কাবুলৰ এটা কুকুৰ আছিল
বাহাদুৰ তাৰ নাম
অতিকৈ লুতুৰা আছিল বপুৰা
চুৱাপাত চেলেকা কাম।

ইঘৰ সিঘৰ কৰি বহু ঘৰ
কত আছে হাড়-মূৰ
বিচাৰি এদিন পুৱাতে ওলাই
গল সেই বাহাদুৰ।

জোনাকীহঁতৰ চুৱাপাতনিত
নাংস এখু তুৰা পাই

ভাবিলে মনতে 'বহালো বাপেকে
আজি মোক কোনে পায়।'

ততালিকে সেই মঙহ খুতুৰা
মুখেৰে কামুৰি লৈ
ঘৰমুৱা হই আহে বাতাহুৰ
ৰণত বিজয়ী হৈ।

জিৰ জিৰ কৰি ভৰলুৰ পানী
আছিল বাঢ়ত বই
তাৰ ওপৰেদি বীৰ বাতাহুৰ
যাব খোজে পাৰ হই।

অলপ যাওতে পৰিল চকুত
এবুকুৱা পানী পাই
আক এটা তাৰ গিয়াতি কুকুৰ
পানীৰ তলেদি যায়।

তাৰো যে মুখত মাংস এখুতুৰা
আছিল কামুৰি ধৰা
ভাৰে বাতাহুৰ খকুৱা কুকুৰ
আহি পালে কৰ পৰা।

তাক কিয় দিও ময়ে কাটি লও
গুচাও পেটৰ ভোক,

ভাবিলে মনতে ভুকিলে লগতে
মুখ মেলি — 'ভুক ভুক' ।

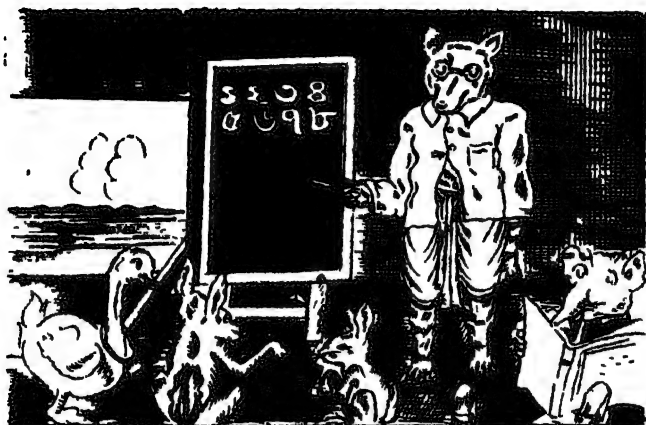
মুখ মেলোতেই মঙহ খুতুৰা
পৰিল টপৰ কৰি—
পৰিল পানীত হেৰাল মাণিক
আক জানো পাব পাৰি ।

গাৰ চায়াটোকে পানীত দেখা পাই
ঠগ খালে বাহাচুৰ
নেপালে লোকৰ হেৰাল নিজৰ
ধৰিলে বিননি সূৰ ।

জানিবা নিশ্চয় অতি লোভ কৰা
নহয় জ্ঞানীৰ কাম,
লোকৰ বাহানি নলবা কাহানি
এনেকুৱা পৰিণাম ।

লটপট জিভা ৰাখিবা চঙালি
নহলে বিপদ হব,
কুকুৰৰ দৰে কান্দিব লাগিব
লাভে-মূলে সকলো যাব ।

শিক্ষাল পণ্ডিত

শিক্ষাল পণ্ডিতৰ পঢ়াশালি

জনশিক্ষা অভিযান —

ভক্তৰ বাৰ্জ্যত খলক লাগিল

নিবন্ধক শিক্ষা দান।

হাতী ঘোৰা বাঘ ভালুক

আছিল বিদ্যান জন্তুমাণে

সকলোৱে পোৱালি দিলে

নিজে আহি জনে জনে।

উজনি-নামনি যতেক বননি

সকলোৱে পালে গন,

বহুত জন্তু স্বাক্ষৰ হল

শিয়াল-পণ্ডিত নহয় কন

অশ্বকাস্ত আছিল এক

ভেৰাকাস্ত ঘৰিয়াল

সাতোটা তাৰ লৰা ছোৱালী

বৰ ডাঙৰ পৰিয়াল।

এদিন সেই ভেৰাকাস্তই

লগত সাতোটা পোৱালি লৈ

ৰো-চিতলৰ তাৰ এখনেৰে

পঢ়াশালিত ওলালগৈ।

হোৱা হোৱা শব্দ কৰি

শিয়াল পণ্ডিতে দিছিল পাঠ—

“এক দুই তিনি চাৰি

পাঁচ ছয় সাত আঠ।”

নানান জাতিৰ ছাত্ৰবোৰে

লগে লগে মাতি নানান মাঙ

ডেন্টনৰ মতে শিক্ষা লৈছিল

বনঘোষাৰ লগাই জাত।

ঘৰিয়ালে গৈ সেই সময়তে

কাকৰ পৰা নমালে ভাব

কলে -“ভৈৰৱ পণ্ডিত-মহাশয় !

মুকুটমতিৰ নমস্কাৰ ।

‘লাৱ’ এই সাতোটি পোৱালি

পঢ়াশালিত লগোৱা নাহ

মাজসময়ে এইদৰে আঁহি

ভাৰভটী মট গৈ যাম

লৰা-ছোৱালীক মোৰ আকৰ কৰা

এয়ে মাথোঁ নিবেদন

পণ্ডিত কলে—“উয়েচ্ উয়েচ্

বুজি পালেো হেঁৰ মন ।

এজনক হাকিম, এজনক উকিল

এজন পুতেকক মেধৰ

বাকী জন পুতেকক তেৰ

কৰিম কুলৰ মাক্টৰ ।

এজনী জীয়েকক লেডি ডাক্তৰ

এজনী দেশসেৱিকা

সকজনী ছোৱালীক কৰিম

বোল-ছবিৰ ভাৰকা ।

বি-এ পাছ, এম-এ পাছ
 হব তোৰ ছোৱালী লৰা
 মোৰ লগত বডিং ঘৰত
 থাকিব সিহঁত আজিৰ পৰা ।

মাহে মাহে আহিবি তই
 আনিবি চিতল ঘৰিয়া ৰো
 সেয়ে হব স্কুলৰ ফিজ
 আৰু একো দিবৰ নো ।”

“ভাল ভাল” বুলি ভেৰাকান্তই
 পোৱালি থৈ ঘৰলৈ গল,
 ভাবিলে মনত পণ্ডিতৰ যত্নত
 সাত পুৰুষ উদ্ধাৰ হল ।

মেৰাকান্ত, কেৰাকান্ত
 গেৰাকান্ত, পেৰাকান্ত
 ভেৰাকান্তৰ চাৰিটি পো
 সকলোটি শিষ্ট শাস্ত ।

গেৰেলী, লেৰেলী, চেৰেলী
 তিনিজনী ছোৱালী—
 শিয়ালৰ ঘৰত থাকিল সাতোটি
 ভেৰাকান্তৰ পোৱালি ।

ভিতৰ সোমাই পণ্ডিতে কলে—

“তুনিহনে বোলো বান্ধনী !

ঘৰিয়াল-পোৱালি এটিৰে আজি

গুচাম পেটৰ পোৰণি ।

জুতি লগাই বান্ধিবি আজ্ঞা ।

ঘৰিয়ালৰ মৃষিঘণ্ট”

পণ্ডিত-পণ্ডিতনীৰ পেটত সিদিনা

সোমাল মেৰাকান্ত ।

সাদিনৰ মৰত ঘৰিয়াল

আছিল বতৰা লব,

কান্ধত দুটা ছুৱৰী-চিতল

আনিছে পণ্ডিতক দিব ।

পণ্ডিতে কলে হাঁহি এটা মাৰি—

“বৰ পো তোৰ ঘৰত নাই

খৰি লুবিব পঠালো তাক

উপযুক্ত যেন পাই ।

এ-বি-ছি-চি খন আহিছে তাৰ

পড়াত বৰ চোকা,

আজি খুৱাব সিয়েই তোৰ

হাজাৰ হাজাৰ টকা ।”

সজ সজ বুলি ঘৰিয়ালে
 হাঁহি হাঁহি বিদায় ললে,
 পণ্ডিতে গৈ স্বাক্ষরীক
 মূৰ্চিঘণ্টৰ ফৰ্মাচ দিলে ।

আকৌ এদিন আহিল ঘৰিয়াল
 মেটমৰা ভাৰ লৈ—
 কেৰাকান্তও সেই দিনা নাই
 পণ্ডিতে কলে - “নাই ভয়”

“কেৰা গৈছে পানী আনিব
 মেৰাই আনিব খৰি,
 যত কৰিলেহে বড় পায়
 জানিবি নিশ্চয় কৰি ।

হাতে-কামে দিছো শিক্ষা
 স্বাক্ষরী-প্রণালীৰে মই,
 ঘৰিয়ালে বোলে—“অগতিৰ গতি
 পণ্ডিত মহাশয় !

নিবন্ধক স্বাক্ষর কৰি
 অঙ্কক দিছা চকুদান,
 গোটগক ঘৰিয়াল আমি
 নেজানো খৰিব তোমাৰ মান ।”

ইদবেই গল ছুই তিনি মাহ
 হবিয়ালৰ সাতোটি পোনা
 পণ্ডিত-পণ্ডিতনীৰ পেটত সোমাই
 জনশিক্কাৰ বজালে বীণা ।

আকৌ আহিল হবিয়াল
 পঢ়াশালি সিদিনা শূন্য,
 পণ্ডিতো নাই, ছাত্ৰো নাই,
 নাই কোনো তাত অন্ত ।

তেতিয়াহে ভাবে ভেৰাকান্তই
 — কথা দেখোন বিশবীত
 ইমানদিনে ভোল গলো মই
 শিয়ালৰ কাকতিত ।

পণ্ডিতৰ ঘৰ সোমাই গৈ
 দেখা মাথোঁ। পালে তাত
 পৰি আছে দম দম হৈ
 হাড়-বুৰ অসংখ্যাত ।

হাও হাও কৰি ভেৰাকান্তই
 কান্দিব বহিলে খাউটি জুৰি
 কিয়নো হাৰ কণা বিখতাই
 “নথলে মোক ইয়াতে মাৰি ।”

কলৈ গলি মেৰা কেৰা

পেৰা ডেৰা কলৈ গলি ?

গেৰেলী লেৰেলী চেৰেলী ঐ !

ৰমৰ বুকুত ঠাই ললি !”

কান্দি কান্দি পাৰেমাৰে

শিয়াল পণ্ডিতক দিলে শাও

“তোৰো হব এনে দশা

ভেটিত গজিব তিতা লাও ।”

শেষ নোহোৱা সাধু

—এক—

সকলপূৰ্ব মহাবাজ ভকলটিং নাম
দিনে-ৰাতি তেওঁৰ মাথোঁ সাধু শুনাই কাম ।
পাত্ৰ-মন্ত্ৰী সভাসদ
সাধুকথা-বিশ্বাসদ
সকলোৱে পাল পাতি সাধু কয় দিনে-ৰাতি
শুনি থাকে মহাবাজে ছয়োখন কাণ পাতি ।

—দুই—

ভাবিলে ভকল বজা—

“এনে সাধুত নাই মতা

এইবোৰ সাধু কঠালৰ বাছ
শেষ নোহোৱা সাধু দিল্লীকা লাড়ু ।
তেনেকুৱা সাধু মোক যেনে পাৰে কৰ
সেয়ে মোৰ বাজকতা, অৰ্জী কাৰ্য্য পাব ।

সাধু যাব হব পূৰ

কটা যাব তাৰ মূৰ

শেষ নোহোৱা সাধু কলেহে পাব পুৰস্কাৰ
বাজকতাত ভকল বজাই কৰিলে অলৌকিক ।

— তিনি—

চোল পিটি ঢুলীয়াই
 বাজআজা দিলে শুনাই
 সাধু কোৱা মাছুহৰ লাগি গল দলদোপ
 কিজানি গিলিব পাৰে বজাৰ বৰশী টোপ ।

দীঘলীয়া বৰ বৰ
 বহন সানি মনোহৰ
 আগবাঢ়ি জনে জনে
 সাধু কলে পাৰেমানে
 কিন্তু হায় শেষ হল সাদিনতে সাধুবোৰ
 অনাহকতেই মাথোঁ কটা গল বহু মূৰ ।

— চাৰি—

তাৰ পিছে কোনো নাই
 বজা আছে বাট চাই ।
 বহু পৰ এনেয়ে গল
 বজা বৰ বিবুধি হল
 ভাগ্য ভাল আহি পালে সাধুচৰণ মেধি
 বজাঘৰীয়া কুকুৰবোৰে আনিলে ডাক খেদি ।

সাজপাৰত সাধুচৰণ পাই বিয়াৰ দৰা
 দিলে এটা দীঘল চেলাম হুৱাবমুখেৰে পৰা ।
 বজাই কয় - “কোন তই ? পাৰিষিনে কব সাধু ?”
 সাধুৱে কয়—“সৰুদেউ ! খুৱাম দিল্লীৰ লাড়ু ।
 সাধু মোৰ আৰম্ভ কৰো কাণ খৰকি লক ।”
 বজাই বোলে—“নিশ্চয়, নিশ্চয় সেয়ে বাক হক ।”
 মন্ত্ৰী আহি আগবাঢ়ি কাণ খৰকি দিলে
 ই মাৰি লৈ সাধুচৰণে কলে —

—পাঁচ—

“হাজাৰ হাজাৰ বছৰ আগৰ
 কম কথা সত্য কালৰ
 আছিল ভেতিয়া সাভোটা সাগৰ, নাছিল তাত পানী
 কোনোটোত ঘিউ, কোনোটোত মৌ, কোনোটোত চেনি ।
 হীৰাৰ গছত মাণিক লাগিছিল সেই সময়ত বোলে
 কপৰ কোমোৰাবোৰ আছিল লাগি ঘৰৰ চালে চালে ।
 ঘৰবোৰ আছিল সোণেৰে সজা
 সুখীয়া আছিল সকলো ব্ৰাহ্মণ,
 বহাগ বিহু কৰি আছে
 ঘৰে ঘৰে লখিমীয়ে হাঁহে

দানশীল ধৰ্মশীল অতি আছিল দেশৰ বজা
নাছিল চোৰ, নাছিল ডকাইত, আছিল কেনে মজা !
সকলে আছিল সমানৰ মাহুহ নাছিল কোনো সৰু
গাইবোৰ আছিল কামধেনু, গছবোৰ কলতক ।

গাখীৰ নৈ গৈছিল বৈ
ৰাজবোৰত আছিল এঠা দৈ
পহুৰ পাতবোৰ আছিল মুচি
বসগোলা কঠালৰ মুচি,
শিলপুটিবোৰ ঘিলাপিঠা
খাবলৈ আছিল বৰ মিঠা

মোহনভোগৰ তপত বালি আছিল ভেতিয়া বৈ
কাছকাছবোৰ আছিল তাত কাছগোলা হৈ ।
আলিবাটৰ ধূলিবোৰ আছিল চানচুৰ ভজা
সত্যে সত্যে সেই মজা মূগত আছিল বৰ মজা ।

—ছয়—

মোৰ এই স্মৃতিখণ্ড সেই সময়ৰে হলে
গুৱাহাটী মণিকৰ কুৰুৰমুতাৰ কালে
আছিল এক সনাগৰ
ধনে-ধনে ভৰা ঘৰ

মেটেমবা সাতোটা ভবাল ধানেবে আহিল ভবি
আছিল এদিন এক কোটি ঘনচিৰিকা ভবি ।
ভবালব মুখেদি আহিল এটা অকণমানি ফুটা
সোমাব পাবে সেই ফালেদি ঘনচিৰিকা এটা ।

সেই বাটেদি এটা চবাই

ভিতৰলৈ গল সোমাই

মুখত এটা ধান লৈ আহি ভুকং কৰি গল ভবি
আক এটা গল সোমাই, ধান লৈ আহিল ঘবি ।

তাৰ পিছে আক এটা ধান আনিবলৈ গল
তাৰ পিছে আক এটা—ককাই কলে—“ব,
তাৰ পিছত কিনো হল ? তাকে মাথোন ক ।”

সাধুৱে কলে—“সৰুদেউ ! এক কোটি চবাই
ইমান সোণকালে কেনে কৰি দিব পাৰো উবাই ?
শুনক আপুনি ধৈৰ্য্য ধৰি—আক এটা গল
মুখত এটা ধান লৈ আহি পুনৰ বাহিব হ'ল ।
তাৰি

সেই ক্ষেত্ৰত “কাক”

সাধুৱে ক'ল—সকলোৱে একে দিহে হাবি ?
ককাই শুনিলে, সাধুৱে-কোৱে “এটা ঘনচিৰিকা বাহ,
ধান এটা মুখত লৈ কোনোবা ধুবুৰী পায় ।

মাণিকিসুখী

* * *

এইদৰে কণ্ঠে কণ্ঠে সাদিন পাৰ হৈ যায়,
বজাই সোধে—“আক কিমান ? শেষ হজনে নাই ?”
সাধুৱে কয়—“সৰ্কদেউ ! এহাজাৰ মাথোন হল,
এক কোটি ঘনচিৰকাৰ ভেনেই বাকী বল ।”
বজাই বোলে—“শুভনো আক এনে সাধু ভোব,
শুনি শুনি আমনি লাগিল, তথাপি নপৰে ওৰ ।”
সাধুৱে কয়—“সৰ্কদেউ ! নাই একো উপায়
সাতোটা ডাঙৰ ভৰালখৰ—এক কোটি চৰাই ।”

—সাত—

নিকপায় হৈ বজাই কয়—“বন্ধ কৰ সাধু ভোব ।
লব পাৰ বাজকতা, অৰ্দ্ধ বাজা মোৰ ।”

সাধুৱে কয় মূৰ খজুৱাই

“হলো ভেনে বজাব জোঁৱাই—

পতা হক বিয়াখন ভেনে কেচা কল কাটি
এক কোটি ঘনচিৰিকাই দিয়ক মানুহ মাতি ।”

